

Voorstel diervriendelijk (zwerf)kattenbeleid

Door: Broes Karen, Groen Herselt

Waarom een zwerfkattenproject?

- **Overlast**

Via social media zie je vaak meldingen van overlast door zwerfkatten: opengekrabde vuilniszakken, geurhinder door 'sproeien' van katers, geluidshinder door 'verliefde' katers, uitwerpselen,... De zwerfkatten zijn bovendien veelal ziek, vechten met onze huiskatten en brengen zo ziektes over.

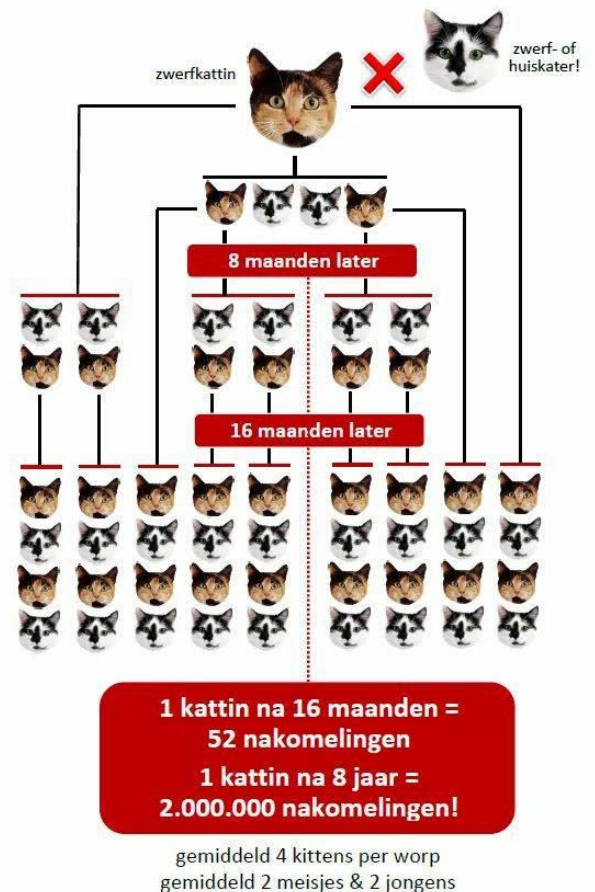
- **Verplichte castratie**

Een (zwerf)kat is al vruchtbaar vanaf de leeftijd van 6 à 8 maanden en werpt gemiddeld 2 nestjes per jaar van 4 jongen. De jonge katjes zorgen zelf al snel voor nakomelingen. Na 3 jaar worden zo maar liefst 512 zwerfkatten geboren. Naast de overlast voor de omgeving, veroorzaakt overpopulatie ook veel dierenleed.

Zwerfkatten zijn echter ongewenste nakomelingen van onze huiskat. De beste oplossing om het zwerfkattenprobleem te voorkomen, is dus je eigen huiskat laten castreren of steriliseren. Dit is een wettelijke verplichting in Vlaanderen. Katten geboren na 1 september 2014 moeten ten laatste in 2020 gesteriliseerd of gecastreerd worden. Nieuwgeboren katjes moeten gesteriliseerd of gecastreerd worden voor de leeftijd van 5 maanden (kan vanaf 8 weken) of voor verhandeling. De wet geldt ook voor katten en kittens die gratis weggegeven worden. Uitzonderingen hierop zijn katten die naar een erkende fokker gaan of die voor het buitenland bestemd zijn.

Castratie biedt bovendien een aantal voordelen voor je kat. Een gecastreerde poes heeft minder kans om melkklieertumoren te ontwikkelen. Gecastreerde katers vertonen minder zwerflust, ze vechten minder en ze stoppen meestal met overal te urineren om hun territorium te markeren.

Toch onverwacht een nestje kittens? Dump de kleine katjes dan in geen geval, maar zoek een goede thuis!

Een bewezen aanpak: Trap – Neuter – Return (TNR)

- **Werkwijze**

Trap – Neuter – Return bestaat uit drie fasen:

Trap: het vangen van de zwerfkatten in een vangkooi.

Neuter: het steriel maken en voorzien van een oormerk zodat men de kat bij een volgende vangactie niet voor niets meeneemt naar de dierenarts. Eventueel past men tijdens deze fase nog een aantal medische handelingen toe zoals het vaccineren en/of ontwormen en/of testen op FeLV en FIV.

Return: het terugplaatsen van de verwilderde zwerfkatten en het verplaatsen van de tamme zwerfkatten en jonge kittens naar het asiel/kattenopvang (Tennent et al., 2009;Robertson, 2008; Barrows, 2004; Slater, 2004, Stoskopf & Nutter, 2004, Jongman & Karlen,1996).

- **Voordelen**

TNR biedt een aantal voordelen ten opzichte van de andere methoden:

- er wordt een stabiele populatie gecreëerd die na verloop van tijd via een natuurlijk verloop kleiner wordt;
- gecastreerde/gesteriliseerde katten veroorzaken minder overlast;
- de ziekteoverdracht wordt gereduceerd doordat er geen nieuwe kittens meer geboren worden (FeLV) en katers minder vechten (FIV);
- het paringsgedrag verdwijnt, waarmee ook het nachtelijk geschreeuw;
- de urinegeur wordt aanzienlijk gereduceerd;
- er ontstaat geen vacuümeffect (verder meer info), aangezien een deel van de populatie (het aandeel verwilderde katten) terug geplaatst wordt.
- dumpingplaatsen zijn nu gekend. Dit heeft als voordeel dat men snel kan ingrijpen om de dieren te steriliseren waardoor een nieuwe geboortegolf kan vermeden worden;
- het dierenwelzijn stijgt:
- er worden geen nieuwe kittens geboren, zodat mensen hen ook niet moeten zien sterven;
- minder katten = minder impact op de biodiversiteit.

(Tennent et al., 2009;Robertson, 2008; Natoliet al., 2006; Stoskopf, 2004; Slater, 2004; Barrows, 2004; Levy et al., 2003; Jongman & Karlen, 1996).

- **Hindernissen**

Een wereldwijd fenomeen dat optreedt bij TNR is het feit dat mensen deze locaties gaan beschouwen als dumpingplaatsen. Men wil zijn huisdier kwijt, maar wil de kosten niet dragen om het dier af te staan aan het asiel, of men voelt zich minder schuldig om het huisdier te dumpen op een TNR-locatie omdat er enige vorm van opvolging bestaat... (Levy et al., 2004).

Het voordeel is wel dat men nu weet waar de huiskatten gedumpt worden, zodat men als gemeente vrij snel kan ingrijpen om nieuwe nesten te voorkomen (Jongman & Karlen, 1996).

Sommige omwonenden zijn niet opgezet met het feit dat de katten terugkeren naar hun oorspronkelijke locatie. Mensen worden meestal niet op de hoogte gebracht van het feit dat veel overlast zal verdwijnen door het steriel maken van de katten. Goede voorlichting is ontzettend belangrijk binnen deze aanpak (Levy et al., 2004).

Daarnaast is het ook zo dat een stabiele populatie toch nog wel ettelijke jaren kan blijven bestaan. De gemiddelde zwerfkatt wordt tussen de vijf en zeven jaar. Wanneer men te maken heeft met jonge dieren zijn ze dus nog wel enige tijd aanwezig in de buurt (Levy et al., 2004). Stoskopf & Nutter (2004) spreken over een gemiddelde duurtijd van vier à vijf jaar.

- **Testen of niet?**

Het testen voor FeLV en FIV wordt afgeraden bij zwerfkatten. Deze testen kosten een enorme hap uit het budget en er is slechts een lage prevalentie. De ziekten komen ongeveer evenveel voor bij huiskatten die buiten mogen als bij zwerfkatten. Ongeveer 2 % van de populatie heeft kattenaids, 4 % heeft kattenleucose.

Daarnaast is het zo dat er vaak vals positieve testresultaten voorkomen. Deze uitslagen vragen eigenlijk om een tweede test, enkele maanden later. Aangezien dit onbegonnen werk is bij zwerfkatten, wordt dan standaard gekozen voor euthanasie, wat erop neer komt dat men vaak gezonde katten zonder reden euthanaseert.

Wanneer we dat kostenplaatje van dichterbij bekijken dan zien we dat bij een test van duizend zwerfkatten ongeveer zestig dieren positief geïdentificeerd worden. Rekening houdend met een kostprijs van 10 € per kat, komt dit neer op een totale kost van 10000 € voor het identificeren van zestig positieve katten.

Dit bedrag investeert men dan veel beter in het zo snel mogelijk steriel maken van grote populaties zwerfkatten. Door de katten steriel te maken, krijg je automatisch een daling in prevalentie:

- steriele katten zijn minder hormonaal, dus minder agressief = daling FIV;
- de overdracht van moeder op kitten verdwijnt = daling FeLV.

Aanpak in praktijk: combinatie van methoden

Binnen de zwerfkattenproblematiek is het niet voldoende om enkel de huidige populatie zwerfkatten te reduceren! Sterker nog: het is zelfs van groter belang om te voorkomen dat de populatie aangroeit.

- Voorkomen van aangroei: sensibiliseren

Om te voorkomen dat de populatie verder aangroeit, is het nodig om de bevolking te sensibiliseren. Mensen moeten de verantwoordelijkheid voor hun huisdier opnemen en voorkomen dat hun huisdier zich kan voortplanten.

De gemeente kan hiervoor gebruik van maken van affichecampagnes in het straatbeeld om mensen te wijzen op het probleem. Dit mag best ludiek zijn zodat de boodschap blijft hangen bij de mensen.

Link naar de website van de Vlaamse overheid voor campagnemateriaal (zie ook bijgevoegde bijlages): <http://www.huisdierinfo.be/campagnemateriaal-0>

- Lage kostprijs sterilisaties/castraties:

Gemeenten kunnen hun burgers ook aanmoedigen door het geven van kortingsbonnen voor een castratie van de huiskat of een premie toekennen.

Of in samenspraak met een dierenarts een 'spay day' organiseren. Dit zijn dagen waarbij de kostprijs voor het castreren van het huisdier enorm gereduceerd is.

- Minder katten in het asiel:

Mensen die een kat willen, moeten op de hoogte gebracht worden van het feit dat een asielkat reeds met alles in orde is. Deze is gevaccineerd, gecastreerd en gechipt. De kostprijs

voor een asielkat bedraagt gemiddeld 130 – 150 euro, wat beduidend meer is dan een gratis katje.

Dat gratis katje met al deze zaken in orde brengen, kost echter meer dan de aankoop van een asielkat:

vaccinatie: gemiddeld € 25;

castratie kater: gemiddeld € 60;

castratie kattin: gemiddeld € 120;

chip: gemiddeld € 40;

ontwormen: € 4;

consult: gemiddeld € 30.

- Een huisdier is niet voor even maar voor het leven. Mensen moeten ook gewaarschuwd worden voor het feit dat de aanschaf van een dier een engagement van jaren vraagt. Een dier moet men niet kopen voor één jaar, tot men op vakantie gaat. De aanschaf van een dier brengt een verantwoordelijkheid met zich mee. Het dier kost een aanzienlijk bedrag in dagelijks onderhoud, men moet minstens eenmaal per jaar naar de dierenarts, het vraagt tijd...

Waarom niet gewoon alles euthanaseren: het vacuümeffect.

Het vangen en verwijderen, ongeacht de bestemming van de kat, gaat gepaard met een bekend fenomeen binnen de ecologie: het vacuümeffect (Robertson, 2008; Gibson et al., 2002; Gunther & Terkel, 2002; Jongman & Karlen, 1996; Tabor, 1981).

Dit effect vraagt enige achtergrond van populatiedynamiek:

- elk gebied, of dat nu een bos, woonwijk of bedrijfsgebouw is, voorziet in een aantal bronnen, in termen van voedsel en schuilplaatsen. Die bronnen kunnen een bepaalde populatiegrootte in standhouden;
- wanneer men daar nu alle katten weghaalt, dan moet men in principe alle bronnen weghalen om “katvrij” te worden. Dit is echter in de praktijk onmogelijk;
- deze lege habitat trekt na verloop van tijd als een vacuüm katten uit nabijgelegen gebieden aan (nieuw gedumpte huiskatten, intacte huiskatten, zwerfkatten van verder gelegen gebieden...). Deze dieren komen af op de beschikbare bronnen en worden niet tegengehouden door katten die hun territorium beschermen aangezien er voldoende bronnen aanwezig zijn;
- in het begin zijn dat nog minder katten dat het gebied kan dragen, waardoor dat kleiner aantal katten over meer voedsel beschikt. Dit maakt hen sterker en zorgt ervoor dat de nakomelingen een grotere overlevingskans hebben (Robertson, 2008; Tennant et al., 2009).

Wel of niet voederen van zwerfkatten?

Hieromtrent zijn voor- en nadelen. Echter zou er gepleit kunnen worden voor wel voederen om volgende redenen:

- De meeste inwoners hebben een voorliefde voor dieren. Het niet voederen van dieren zorgt voor veel leed, verzwakte en zieke kittens, ... Een dier moedwillig laten afzien, ligt niet in onze aard. Met dergelijk beeld willen we ook onze kinderen niet groot brengen.
- Geen kapot gescheurde vuilzakken door hongerige katten.
- Minder vogels die onnodig sterven.

- Minder gevechten met eventuele huiskatten omdat er geen concurrentie is voor voer.

Ervaringen andere gemeenten

- Laarne/Kalken (Veerle Gevaert, milieu@laarne.be)

Zwerfkattenbeleid gestart op	1/1/2016		
Samenwerking met	Kapoela vzw		
Samenwerking houdt in	<ul style="list-style-type: none"> • Meldingen komen binnen via milieudienst die alles combineert en volgende gegevens doorgeeft aan de vrijwilliger: naam, adres, telefoon van de melder, aantal katten, aangeduide dierenarts. • Vrijwilliger vangt de katten en brengt deze binnen bij de dierenarts. • Zwerfkatten worden na castratie terug naar de oorspronkelijke plek gebracht door de vrijwilliger. • Kittens worden gesocialiseerd en via Kapoela herplaatst. 		
Budget en aantal katten Testen: broadline standaard, kattenaids/leucose niet standaard enkel indien nodig geacht.	2016	147 katten	€11600
	2017	77 katten	€6000
	2018	56 katten	€4900
Subsidies castreren/steriliseren huiskatten	€25 en beperkt tot 1 huiskat per gezin. De subsidie kan slechts om de 3 jaar aangevraagd worden. Operatie dient door lokale dierenarts uitgevoerd te worden. Aanvragen in: 2016: 73 2017: 63 2018: 39		
Bijlages	Laarne 1 en laarne 2		

- Mol (Els Bogaerts, els.bogaerts@gemeentemol.be)

Samenwerking met	Poezencentrale Mol
Samenwerking houdt in	<ul style="list-style-type: none"> • Meldingen worden doorgemailed naar de Poezencentrale, zij beslissen wat er met de meldingen gebeurt en geven feedback. De samenwerking verloopt heel goed. • In februari is er een avondoverleg samen met de Poezencentrale en de Molse dierenartsen die hieraan meewerken.
Budget loslopende honden en katten (castraties, sterilisaties en dringende operaties)	Jaarlijks €25500 De Poezencentrale geeft de facturen aan de gemeente welke worden betaald van dit budget

- Halle (Stefaan Bonhomme, milieu@halle.be)

Zwerfkattenbeleid sinds	Meer dan 10 jaar
Samenwerking met	Een erkend asiel (driejaarlijkse aanbesteding)
Samenwerking houdt in	<ul style="list-style-type: none"> • Meldingen komen binnen via de gemeente welke de gegevens doorgeeft aan het asiel welke dan contact opneemt met de melder en afspraken maakt omtrent het plaatsen en controleren van de vangkooien. • Melder brengt asiel op de hoogte bij gevangen kat welke deze dan naar de dierenarts brengt. • Zwerfkatten worden na castratie terug naar de oorspronkelijke plek gebracht door de vrijwilliger.
Budget en aantal katten	<p>Jaarlijks rond de 100 katten.</p> <p>De behandeling zelf varieert tussen enkele 10-tallen euro's (in geval van beperkte behandeling of euthanasie indien het dier drager is van een niet te behandelen besmettelijke ziekte) tot ongeveer 100 euro in geval van sterilisatie. Kosten van het asiel worden berekend per inwoner en bedragen afhankelijk van de omvang van de dienst enkele tientallen eurocent.</p>

- Kinrooi (Hilde Snoeks, hilde.snoeks@kinrooi.be)

Werking	<ul style="list-style-type: none"> • Meldingen komen binnen via de gemeente. • Melder wordt meegegeven dat deze werking enkel is voor zwerfkatten. Men vraagt of men deze katten kan aaien en komt zo al vaak tot de conclusie dat het wel of niet een zwerfkatt is. Zwerfkatten krijgen ook een knip in hun oor wat de mensen niet willen bij hun eigen huiskat. • Gegevens melder en aantal katten worden doorgegeven aan de dierenarts • Melder kan vangkooi ophalen en maakt afspraak met dierenarts omtrent brengen en ophalen katten. • Dierenarts heeft eindconclusie omtrent wel of geen verwilderde kat.
Budget en aantal katten	<p>Jaarlijks rond de €6000</p> <p>Hiermee worden 50-60 zwerfkatten mee behandeld maar ook zieke of aangereden</p>

	dieren mee verzorgd of geëuthanaseerd. Gemeente betaald de kosten voor Rendac.
Bijlage	kinrooi

- Scherpenheuvel-Zichem (Hilde Venstermans, hilde.venstermans@scherpenheuvel-zichem.be)

Zwerfkattenbeleid sinds	2005		
Samenwerking met	De Snorhaar		
Samenwerking houdt in	<ul style="list-style-type: none"> • Tamme katten gaan in opvang (weerhoudt mensen hun eigen kat in een vangkooi te laten lopen) • Kittens worden in opvang genomen 		
Budget en aantal katten (kater, kattin, euthanasie) (2017 en 2018 moeten nog aangevuld worden)	2005	139 katten	€9105.58
	2006	263 katten	€17689.42
	2007	275 katten	€15044.44
	2008	455 katten	€24927.70
	2009	354 katten	€21166.66
	2010	260 katten	€16597.87
	2011	321 katten	€20485.66
	2012	315 katten	€20244.28
	2013	267 katten	€16633.18
	2014	181 katten	€10523.47
	2015	2020 katten	€12624.95
	2016	168 katten	€10567.76
Voorlichting	<p>Tamme katten gaan in opvang, zwerfkatten krijgen een knip in hun oor.</p> <p>Voldoende vragen stellen bij melding, vaak is het ook onwetendheid van de burger en denken ze effectief dat de gemeente alle katten steriliseert, ook de huiskatten.</p> <p>Enkel katten onvruchtbaar maken, niet weghalen, deze katten komen terug.</p> <p>Regelmatig informeren en sensibiliseren via het gemeenteblad is ook van belang.</p>		
bijlage	scherpenheuvel		

Conclusie voorstel

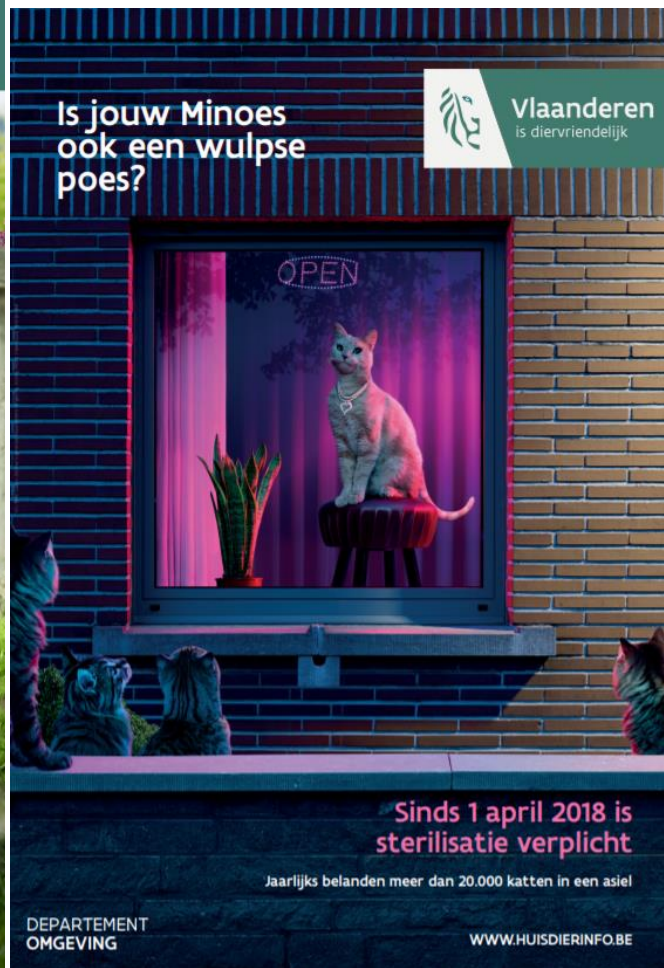
De gemeente heeft baat bij een diervriendelijk en effectief kattenbeleid. Om zo effectief mogelijk te zijn dient de gemeente in te zetten op meerdere vlakken.

- Contract met bij voorkeur meerdere dierenartsen in of rond grondgebied Herselt.
- Contract met een erkend asiel in samenwerking met de milieudienst om zo gespecialiseerde hulp en logistiek te voorzien.
- Reële onkostenvergoeding voor het asiel voor de logistiek. Facturen via de gemeentedienst om onnodige briefwisseling te voorkomen.
- Budget te bepalen.
- Werken via de TNR methode.
- Medische testen enkel bij zichtbaar ongezonde dieren (in overleg met contractdierenartsen).

- Kittens en tamme katten worden in opvang genomen door het asiel en ter adoptie geplaatst.
- Informeren van de burgers omtrent het project: wel zwerfkatten, geen huiskatten.
- Informeren van de burgers om hun huiskatten wettelijk in orde te laten maken om zo te voorkomen dat hun kat per ongeluk in een kattenvaak terecht komt en om ongewenste nesten te voorkomen. Dit via het gemeenteblad, de website, de milieudienst en via campagnemateriaal zoals affiches welke te verkrijgen zijn via de Vlaamse overheid.
- Informeren van de burgers omtrent voederen van de zwerfkatten, in beperkte mate.
- Subsidie van €25 voor de burger bij het steriel maken van de huiskat, maximum 1 huiskat per gezin per jaar.

Het college van burgemeester en schepenen kan a.d.h.v. dit voorstel een diervriendelijk zwerfkattenbeleid uitwerken. Groen Herselt staat klaar met raad indien gewenst.

Campagnemateriaal

Oeps,
mijn baasje
is iets vergeten

Steriliseer je kat en
voorkom ongewenste nestjes*

DEPARTEMENT
LEEFMILIEU,
NATUUR &
ENERGIE

* Jaarlijks belanden meer dan 20.000 katten in een asiel

WWW.LNE.BE/DIERENWELZIJN

Ben je echt klaar voor
een huisdier?

DEPARTEMENT
LEEFMILIEU
NATUUR &
ENERGIE

MEER INFO OP
WWW.HUISDIERINFO.BE

Bronnen

Barrows, P. (2004). *Professional, ethical, and legal dilemmas of trap-neuter-release*. JAVMA, 225 (9), 1365-1369.

Jongman, E., Karlen, G. (1996). *Trap, neuter and release programs for cats: A literature review on an alternative control method of feral cats in defined urban areas*. Urban Animal Management Conference Proceedings.

Levy, J., Gale, D., Gale, L. (2003). *Evaluation of the effect of a long-term trap-neuter-return and adoption program on a free-roaming cat population*. JAVMA, 222 (1), 42-46.

Natoli, E., Maragliano, L, Cariola, G., Faini, A., Bonanni, R., Cafazzo, S. et al. (2006). *Management of feral domestic cats in the urban environment of Rome (Italy)*. Preventive Veterinary Medicine, 77, 180-185.

Robertson, S. (2008). *Review article: A review of feral cat control*. Journal of Feline Medicine and Surgery, 10, 366-375.

Slater, M. (2004). *Understanding issues and solutions for unowned, free-roaming cat populations*. Javma, 225 (9), 1350-1354.

Slater, M. (2005). *The welfare of feral cats*. In: Rochlitz, I. (ed): *The welfare of cats*. Dordrecht: Springer, 141-176.

Stoskopf, M., Nutter, F. (2004). *Analyzing approaches to feral cat management – one size does not fit all*. JAVMA, 225 (9), 1361-1364.

Tennent, J., Downs, C., Bodasing, M. (2009). *Management recommendations for feral cat (Felis catus) populations within an urban conservancy in KwaZulu-Natal, South Africa*. South African Journal of Wildlife Research, 39 (2), 137-142.

Van Den Berge, K.(2009). *Populatieregeling verwilderde katten na 2010: Beknopt literatuuronderzoek met het oog op bepaling van de verdere strategie – Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO.A.2009.72)*. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.